

แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษาลำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
Guidelines for Participatory Administration of Academic work of
Education Opportunity Extended Schools Under the Office of
Khon Kaen Primary Educational Service

ไกรสร สุ่มห้ำ, สัจวาฬ เพ็ญยุระ,
เกียรตืพงษ์ มีเพ็ญร และวิเชียร รุ้ยนิยง
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม 2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน คือ 1) ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม 2) ศึกษาสำรวจสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 3) ศึกษาพหุกรณีที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศและการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายแล้วกร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม 4) ตรวจสอบยืนยันแนวทางที่ได้ร่างขึ้น โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้ทรงคุณวุฒิและ 5) สรุปและรายงานผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ในภาพรวมการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีสภาพผลการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การ

พัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมพบว่า การมีส่วนร่วมมี 6 ขั้นตอน คือ การร่วมปรึกษาหารือ การร่วมวางแผน การร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ การร่วมติดตามตรวจสอบ การร่วมประเมินผลและการร่วมในการปรับปรุงและพัฒนา ส่วนภารกิจและขอบข่ายงานวิชาการนั้น ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

คำสำคัญ : วิชาการ, การมีส่วนร่วม, การบริหาร

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the practices of participatory administration of academic work and 2) to develop guidelines for participatory administration of academic work of educational opportunity-extended schools under the Office of Khon Kaen Primary Educational Service Area 2. The research was conducted in steps as follows: 1) Review of related of literature and researches 2) Survey study of the practice of participatory administration of academic work of target schools, 3) Multi-case studies / interviews of best practice and drafting of guidelines 4) Review and suggestions for improvement by experts in a focus group discussion, and report.

The research findings were as follows:

1. On the whole, the practice of participatory administration of academic work of the target Schools was rated moderate. Listed in the high-low order of the means, the aspects stood as follows: development of schools curriculum, development of internal quality assurance system, development of learning processes, measurement / evaluation and credit transfers, and development of learning resources.

2. AS for the guidelines for participatory administration of academic work, six steps of Participation were forend : consultation, planning, decision – making, practicing, checking, evaluation and action. At the same time 5 aspect of academic work were identified: development of school curriculum, development of learning processes. Measurement evaluation and credit transfers development of learning resources and development of internal quality assurance system.

Keywords : academic , participatory , administration

บทนำ

ปัจจุบันมีหลายประเทศได้ตระหนักถึงปัญหา และผลกระทบด้านการบริหารจัดการ การศึกษาได้มีการเคลื่อนไหวในการนำแนวคิดในการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และการกระจายอำนาจทั้งในด้านหลักสูตร งบประมาณ และบุคลากรทางการศึกษา มาใช้อย่างกว้างขวางขึ้น สำหรับประเทศไทยมีการจัดทำพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งมีสาระสำคัญที่ก่อให้เกิดการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาเป็นอย่างมากและระบุไว้ในหมวดที่ 5 ว่าด้วยการบริหารและจัดการศึกษาโดยเฉพาะในมาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งในด้านงานวิชาการ ด้านงบประมาณ การบริหารบุคลากรและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรงโดยที่หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าวให้เป็นไปตามกฎกระทรวง นอกจากนี้ในมาตรา 40 ยังกำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละสถานศึกษาทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำนวน 49 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 49 คน ครู จำนวน 743 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 792 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร จำนวน 44 คน ครูผู้สอน จำนวน 253 คน รวมทั้งสิ้น

297 คน แล้วจึงสุ่มอย่างง่าย (Sample random Sampling)

1.3 กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนที่มีคุณสมบัติในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่ประสบผลสำเร็จ จำนวน 3 โรงเรียน โดยการใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ดังนี้

1. โรงเรียนในฝัน รุ่นที่ 3 ได้แก่ โรงเรียนบ้านภูเหล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

2. โรงเรียนที่ผ่านการประเมินจาก สมศ. รอบสาม อยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ โรงเรียนบ้านกอกป่าฝุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

3. โรงเรียนที่มีผลการทดสอบระดับชาติ O-NET ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2556 สูงกว่าระดับชาติทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ โรงเรียนบ้านคำโซ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) เพื่อรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

3. แบบบันทึกผลการสัมภาษณ์เพื่อรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีหลักการและการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม โดยดำเนินการวิจัย 2 วิธีคือ การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยดำเนินการวิจัยคือ การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

ขั้นตอนที่ 3 ยกร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยดำเนินการวิจัยคือ 1) การศึกษาพหุกรณี 2) สัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูและกรรมการสถานศึกษา ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบยืนยันแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยดำเนินการวิจัยคือ การสนทนากลุ่มเป้าหมาย (Focus group Discussion)

ขั้นตอนที่ 5 สรุปรายงานการวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขอหนังสือที่ใช้ในการขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

2. จัดส่งแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และขอความอนุเคราะห์ให้ส่งกลับไปรษณีย์ด่วนพิเศษ โดยใช้ซองเอกสารติดดวงตราไปรษณียากรที่แนบไปพร้อมกับแบบสอบถาม

3. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องในแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาจุฬาลงกรณ์ เขต 2 พบว่า การปฏิบัติในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาใน

ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากลำดับมากไปหาน้อยดังนี้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาประกอบด้วยกระบวนการการมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมปรึกษาหารือ การมีส่วนร่วมการวางแผน การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมปรับปรุงและพัฒนาภารกิจและขอบข่ายงานด้านวิชาการประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1.ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาได้แนวทางการพัฒนาดังนี้ คือ 1) การวิเคราะห์หลักสูตร วางแผนกำหนด วิสัยทัศน์และเป้าหมาย 2) จัดโครงสร้างหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ 3) บริหารการใช้หลักสูตรนิเทศการใช้หลักสูตร 4) ติดตามและประเมินผล สรุปผลการดำเนินการใช้หลักสูตร 5) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ได้แนวทางการพัฒนาดังนี้ คือ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายวัตถุประสงค์ 2) วางแผนการจัดการเรียนรู้ 3) นิเทศการสอนส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนา 4) จัดหาทรัพยากรและการระดมทุน 5) ศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล/รายกรณีและประเมินผล 6) ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3. การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียนได้แนวทางการพัฒนาดังนี้ คือ 1) การกำหนดจุดมุ่งหมายกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติ 2) จัดทำแผนการวัดผลประเมินผล 3) สรุปการวัดผลประเมินผล 4) กำหนดการสอนซ่อมเสริมส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ 5) วิเคราะห์ผลและประเมินผล 6) ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้แนวทางการพัฒนาดังนี้ คือ 1) การสำรวจแหล่งเรียนรู้กำหนดนโยบายและเป้าหมาย 2) จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 3) ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู ผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ 4) จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ 5) นิเทศติดตามและกำกับการใช้แหล่งเรียนรู้ 6) ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ 5. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้แนวทางการพัฒนาดังนี้ คือ 1) การจัดโครงการองค์กรเพื่อรองรับระบบประกัน 2) จัดตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานกำหนดเกณฑ์การประเมินศึกษาและตัวชี้วัดตามเป้าหมาย 3) วางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) ดำเนินการพัฒนา

งานตามแผน 5) ประสานความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนและรายงานคุณภาพการศึกษา
6) การปรับปรุงตรวจสอบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วมและขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้วิจัยขออภิปรายผลในภาพรวมเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาซึ่งการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานนับเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตเพราะเป็นการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับการศึกษาของประชาชนทั่วประเทศให้ได้รับการศึกษาสูงขึ้น เพื่อให้ทันกับการปรับตัวต่อภาวะการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยในปัจจุบัน สอดคล้องกับ (วารี ศิริรัตนอำพร, 2550) ที่เสนอว่า นโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นนโยบายที่เร่งด่วน ดังนั้นการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว มีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบและได้ดำเนินการติดตามมาจนถึงปัจจุบันข้อมูลที่ได้จากการติดตามและประเมินผลได้ถูกนำมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการจนทำให้โครงการสามารถดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์อย่างดียิ่ง ถึงแม้ว่าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาจะประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ในด้านปริมาณ แต่ทางด้านคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุงซึ่งจะเห็นได้จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะกรรมการประเมินผลโครงการนำร่อง ซึ่งติดตามผลการดำเนินงาน ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดสอนชั้น ม.1-ม.3 ชี้ให้เห็น ถึงปัญหาในเรื่องของคุณภาพของการศึกษาซึ่งเกี่ยวเนื่องกับระบบการบริหารงานของโรงเรียนด้วย

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้วิจัยขออภิปรายผลแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เป้าหมายและแนวทางปฏิบัติในภาพรวมดังนี้

2.1 ประเด็นวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยขออภิปรายในภาพรวมของวัตถุประสงค์ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้ 1) เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น 2) เพื่อให้การบริหารงานและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาตนเองและการประเมินจากหน่วยงานภายนอก 3) เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ และ 4) เพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานงานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มีบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษา โดยระบุในมาตรา 49 วรรคแรกว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ถือเป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะต้องเข้ารับการศึกษอาบรม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 ตั้งความมุ่งหมายและหลักการในมาตราที่ 6 ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548)

2.2 ประเด็นเป้าหมาย ผู้วิจัยขออภิปรายในภาพรวมของแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมีเป้าหมายดังนี้ 1) สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระคล่องตัวรวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนสถานศึกษาชุมชนและท้องถิ่น 2) การบริหารงานและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและการประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาตนเองและการประเมินจากหน่วยงานภายใน 3) สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรความต้องการของผู้เรียนชุมชนและท้องถิ่นโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ 4) สถานศึกษาได้ประสานงานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาของบุคคลครอบครัวองค์กรหน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ อย่างกว้างขวางซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วันเพ็ญ ทองจำ,2550) เสนอว่า

คุณภาพของการจัดการศึกษาหรือคุณภาพของผู้เรียนจะมีมากน้อยประการใดขึ้นอยู่กับสภาพการดำเนินการบริหารจัดการของสถานศึกษาในภาระงานทั้ง 4 ประการ คือในการบริหารด้านวิชาการ สภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนที่ดี มีคุณภาพอย่างหลากหลาย การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีระบบการวัดผลประเมินผลที่ดีมีการสร้างทางเลือกอย่างหลากหลายใน การเรียนรู้แก่ผู้เรียน โดยสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้เองโดยตรงอย่างมีอิสระ ด้านการบริหารงบประมาณซึ่งเป็นงานสนับสนุนและส่งเสริมให้การดำเนินการด้านวิชาการเป็นไปตามเป้าหมาย ในด้านการจัดสรรทรัพยากรให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ดำเนินการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อประโยชน์ของสถานศึกษาและผู้เรียนโดยตรง ด้านการบริหารงานบุคคลเป็นภาระหน้าที่ในการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร ตั้งแต่การสรรหา การคัดเลือก การพัฒนา เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการบริหารทั่วไป เป็นการจัดทำนโยบาย แผน และระบบข้อมูลที่มีประสิทธิภาพไว้ดำเนินงานจัดวางแผนเตรียมความพร้อมขององค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรทุกฝ่ายเพื่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

2.3 ประเด็นแนวทางปฏิบัติ ผู้วิจัยขออภิปรายในภาพรวมเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งแนวคิดการบริหารจัดการงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานงานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัวรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนสถานศึกษาชุมชนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผลรวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียนชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัย (เมตต์เมตต์ การุณจิตต์, 2552) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนมีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 17 ด้าน ได้ข้อสรุปแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขนาดเล็ก ทั้ง 17 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ส่วนนำ กล่าวถึงความเป็นมา ความสำคัญและยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก 2) แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ประกอบด้วยแนวคิดและหลักการยุทธศาสตร์ ลักษณะของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก และ 3) เงื่อนไขของการนำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กมีประโยชน์และนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง

2.4 ประเด็นกระบวนการแบบมีส่วนร่วมซึ่งประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมปรึกษาหารือ 2) การมีส่วนร่วมการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ 4) การมีส่วนร่วมการปฏิบัติการ 5) การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล และ 6) การมีส่วนร่วมปรับปรุงและพัฒนา ผู้วิจัยขออภิปรายผลในภาพรวมกระบวนการแบบมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเกิดขึ้นได้ตั้งแต่การร่วมคิดการร่วมวางแผนการร่วมปฏิบัติการร่วมติดตามผลประเมินผลและร่วมรับประโยชน์ตลอดจนการให้ขวัญกำลังใจโดยจะมากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคลซึ่งผลจากการมีส่วนร่วมนี้จะก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชนทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (Harris,2002) ที่กล่าวว่าหนึ่งในปัจจัยของความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนคือการมีส่วนร่วมซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั่นเอง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 40 กำหนดให้คณะกรรมการทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาโดยองค์ประกอบของคณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครองผู้แทนครูผู้แทนองค์กรชุมชนผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่นผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ (รุ่ง แก้วแดง,2542) ด้วยเจตนารมณ์ที่จะคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจึงได้กำหนดให้โรงเรียนมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อรับผิดชอบการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นๆยกเว้นสถานศึกษาเอกชนซึ่งมีอิสระจึงให้มีคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะทั้งนี้เพื่อให้โรงเรียนเป็นของชุมชนและบริหารโดยชุมชนเพื่อประโยชน์สูงสุดของชุมชนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรนำแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการซึ่งถือว่าเป็นงานหลักและเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและควรให้การสนับสนุนทั้งด้านบุคลากร และงบประมาณในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอและมีคุณภาพ

2. สถานศึกษาควรทำการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้เข้าใจ โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ เป้าหมายและแนวทางปฏิบัติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม

3. สถานศึกษาควรมีการประเมินผลการดำเนินการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ และนำผลมาพัฒนาปรับปรุงและแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ

4. สถานศึกษาควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับครู บุคลากรและคณะกรรมการสถานศึกษาทุกคนตระหนักว่า ความสำเร็จของสถานศึกษา คือ ผลรวมของทุกคน การบริหารจะต้องเป็นระบบ สอดคล้องสัมพันธ์กันทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในด้านอื่นๆ เช่น การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป

2. ควรศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- เมตต์เมตต์ การุณจิตต์. (2552). *การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ศษ.ม. นนทบุรี :มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543.). *วิถีชีวิตเด็กไทยในสหัสวรรษใหม่ความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค,
- วันเพ็ญ ทองงำ. (2550). *สภาพจริงของการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายอ่าวนาง เขาทอง หนองทะเลอำเภอมือง สังกัดเขตพื้นที่การศึกษากระบี่*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วารี ศิริรัตนอำพร. (2550). *การศึกษการบริหารงานโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในกิ่งอำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- Harris, Aliso Marie. (2002). *School-Community Relationships Namibian ; A Case Study. Dissertation Abstracts International*. 36 (6) : 18-19.